

na veke vekov. Pa ne samo med nami, tudi med sosedi Horvati bi naš Tschullegg rad širil nemško kulturo, zatoorej dobivamo zdaj tako zvane „živinske liste“ na nemškem jeziku, če hočemo živino v Čakovec ali v Varaždin na semenj gnati. Horvati se temu kaj veselijo ter pravijo: „Ovi švabski pasuši so gotovo sredstvo proti kugi, ar muž, koj piše ime svoje sa dvaput toliko pismeni nego što treba mora biti nekakov osobiti veštak i naučen čez vuha“. In prav imajo Horvati. Gospod Tschullegg imajo res šest šol kako tako pod klobukom. Popiej se je pri odborovih sejah obravnavalo vse v slovenskem jeziku, kajti Središče je tako izključivo naroden trg, kakor njih je malo na Štajerskem. Ali gosp. župan in ž njimi par modrih glavic mislijo si: Središče je varoš, Središčani so purgarji, za purgarje pa je nepristojno za svoj blagor slovenski se razgovarjati, lepše je če se to zgodi nemški, že zato da nemore vsak bregušar kaj zmes zinoti. Pri prejšnjih volitvah so vselej vsi Središčanci soglasno volili kandidata od narodnih mož priporočenega, sedajni župan pa se vozi v Ptuj okrajnega glavarja pitat, koga sme voliti, da se mu nebi zemeril. Tako je bilo lani, ko so narodnjaki sklenoli voliti g. Kada. V Ptuj sešel se je z nekim narodnjakom ter mu rekel: „tos pegrajf i nit bi ir aufn Kada ferfoln zaje“. Glej dragi moj, odvrnil mu je taj, gosp. K. je v vsakoj vrsti gospodarstva tako izurjen mož, ka mu malo zdaj para najti, tudi našemu narodu nikoli ni krivic nanašal in prepričani smemo biti, da bode naša tako skromna zahtevanja vedno rad podpiral. Ko je potem naš Martin na svoje veliko začudenje zvedel, da okrajni glavar takrat ni zoper narodnjake, ampak ž njimi, se je tudi on za g. K. odločil in za njega potegoval. Za slovenske časnike naš g. župan in krčmar ne zmorejo groša, v njihovoj krčmi šopiri „Tagespošta“; iz nje zajimajo si vso svojo politično modrost. Preljubeznjivo „Tagespošta“ pa si naročujejo, pravi „Sl. Nar.“ z občinskimi denarji? Občina je namreč precej bogata in ker so župan ob enem blagajnik, se to bez sitnob lahko zgodi. Lepa nova Središčanska kasa je polna denarjev, zatoorej skrbi se za olepšanje trga. Okoli onega hrama, ki je bil tako srečen, da so pod njegovoj strehoj bivali blagajnik, zdaj tudi župan, se je vsak jarek obzidal celo če je krt kakov rov napravil. Ej! naš župan so pač le mož, da je malo takih!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nadvojvodinja Kristina se je 15. novembra t. l. slovesno in s prisego vpričo cesarja odpovedala pravici nasledništva za se in svoje otroke na avstrijskem cesarskem prestolu. Potem je odpotovala na Španjsko h kralju Alfonzu, čegar žena je sedaj in kraljica španjska. — Svitli cesar dobili so sijajnih gostov: danskega kralja

in kraljico in njunega zeta ruskega cesarjeviča Aleksandra, ki bo kedaj ruski car, in jegovo ženo. Cesar so cesarjeviča odlično sprejeli in ga 3krat v lice poljubili ter 3 dni v cesarskem dvoru kot gosta častili. Nemškim in judovskim pisacem, ki vedno zoper Ruse šenjejo, je to močno nepovoljno, ker sedaj vidijo, da iz zveze Avstrije z Bismarkovo Nemčijo proti Rusiji ne bo — nič! Iz Dunaja peljal se je ruski bodoči cesar skoz Prago, kder je bil od našega cesarjeviča Rudolfa pozdravljen, in potem dalje naprej v Berolin obiskovat nemškega cesarja. — Jednako neljubo dirnolò je nemške liberalce to, da so cesar podelili grofoma Hohenwarthu in Jaroslavu Klam-Martinecu gotovo vsled njunih izvrstnih govorov v državnem zboru — prvi red železne krone. Tudi so svojo zadovoljstvo izrekli o dosedanjem delovanji državnega zbora, ko so se stalno izvoljeni 3 predsedniki grof Koronini, dr. Smolka in naš slovenski baron Goedel prišli poklanjat. To priznanje res zasluži. On govori veliko menje, kakor prejšnji liberalni zbor, pa veliko več dela. V kratkem bodo marljivi odbori dodelali najvažnejše postave in jih zboru predložili. Naši slovenski poslanci so v večih odborih, baron Goedel je predsednik odboru železniškemu, g. Herman odbornik pri računskem odboru. Primorcem je državni zbor dovolil brezobrestne državne podpore 60.000 fl. posebno za nakup pšeničnega semena, ki se ondi še mesenca novembra sejati da. Velika nesreča se je zgodila našim poslancem: grof Barbo je od mrtuda zadet, in se je bati celo smrti. Liberalni poslanci so v hudih zadregah, ker vidijo, da jim upanje gine, kedaj več na prejšnjega konja vlesti. Delajo, upijajo, godrnjajo, kujajo se, in nemirno okoli sebe poprijemljejo pa nikder se ne morejo prejeti. Liberalcec dr. Edelmann je skušal vse poslance, ki imajo za kmeta kaj srca, okoli sebe zbrati. Toda konservativni poslanci so se temu močno začudili, kako sedaj tisti poslanci v menjšini kmeta k sreč pritiskejajo, ki ga v svojej 6letnej vsemogočnej večini drugače še poznali niso, kakor če so mu večjih davkov, večjih bremen nalagali v povzdigo in slavo nemško-liberalne veličasti? Zazdelo se jim je to početje sumljivo ter so pod predsedništvom konservativnega poslanca Thurnherra sestavili odsek poslancev, ki bodo posebno gledali na koristi in potrebe kmetskih ljudi. Za prvo so sklenoli pretresti, kakove nasledke za kmetski stan je pokazalo od liberalcev sklenjeno svobodno trganje posestev? Česki poslanci dr. Rieger, dr. Srom in knez Lobkovic predložili so cesarju načrt svojih tirjatev gledé na ravnopravnost. Cesar so načrt blagovoljno sprejeli. — Bivši minister Lasser, glavni steber ustavoverskih liberalcev, — je umrl! Oggerski državni zbor je sprejel podaljšanje vojaške postave na 10 let in vladin načrt postave o bosensko-hercegovinskej upravi. V Bosnijo začelo se je mnogo Nemcev seliti. Naši vojaki v Novopazarskem okraji trpijo veliko zaradi hude zime!

Vnanje države. Srbski knez Milan biva v Nišu, kamor je tudi narodno skupščino pozval; v svojem prestolnem govoru je veselje izrekel, da je Srbija sedaj povečana in od vseh vlad kot neodvisna država priznana; obečal je potem osnovati vseučilišče, nacionalno banko in potrebne železnice staviti. — Ruski principi potajajo po Evropi, ministri pa doma s cesarjem premišlujejo, kako bi se dalo vojništvo prenarediti in zboljšati, zlasli artilerija, katerej hočejo 2700 novih kanonov prirediti, od Orenburga naprej v Taškent do meje ob Indiji pa merijo velikansko železnico. Perzijski kralj pozval je več avstrijskih oficirjev, da mu vojaštvo uredijo po avstrijskejši šegi; pozvani oficirji so se pa posvadili med seboj in nekateri hočejo domov. Turški sultan je nekoliko prikimal Angležem in obljubil sedaj prenarediti in zboljšati uradništvo itd. v Malej Aziji, toda v glavno tirjatev ni privolil ter ni dopustil, da bi grabljivci kos dežele vzeli v Siriji otoku Cipru nasproti. Tudi Egipta ne bodo Angleži lahko celó pograbili, ker jim tukaj vse nasprotuje in jim zavida. Znani Abdel-Kader, ki je nekdanj branil Algerijo zoper Francoze, je umrl v Damasku 75 let star. Francoski trgovci so prodrli do sred Afrike in zasledili izvire reke Niger. Doma pa Francozi čedalje hujše preganjajo katoliško Cerkvo; sedaj kujejo postavo, ki bo škofijam zabranila kaj posestva imeti. V Parizu so 1/3 katoliških šol zaprli in starše posilili otroke pošiljati v mestne freimavrske, ki so pa tako drage, da mora mesto 1.300.000 frankov več davka plačevati. — Irski škofje so se potegnili za tlačene Irce, ki neizmerno trpijo, ker so jim angleški naselniki vsa zemljišča vzeli.

Za poduk in kratek čas.

Središčani in Ormožki grajščaki.

Zgodovinski spominki — posneti iz Središke kronike, katero spisuje M. Sl.

III. Ob binkoštnih praznikih leta 1633 so se pri farni cerkvi sv. Duha Središčani zopet z Ormoškimi podložni zavolj neke puške razprli in do krvavega stekli. Na predvečer je namreč nek Ormožanec nekemu tržanu puško vkradel in ko so ga drugi den s puško zasačili, nastal je ravs in kavs in zopet so začeli eden na drugega streljati, da so več ljudi celo umorili, druge pa nevarno ranili. In tako še prva pravda ni prav dotekla, ko se je že druga začela. Središčani so imeli v Gradcu svojega zastopnika, nekega Habholca. V nekem pismu od dne 10. aprila 1634 mu pišejo, da imajo mnogo prič, ki bodo svedočile, da so Ormožanci streljati začeli in da so še le potem se v bran postavili, ko je pet Središčanov celo mrtvih, četrto pa zlo ranjenih obležalo. Da bi pravda gladkeje tekla, so zastopniku v Gradcu pošiljali razun zaslužene plače, še tudi

kaj posebnega kot navrček; enkrat 60 polžev in 100 jaje, drugokrat dva tolsta purana, enkrat pa celo dva polovnjaka Ljutomerske starine. Toda z njim niso bili dolgo zadovoljni in začeli so mu prav oestro pisati ter mu celo očitali, kako so mu povrh njegove plače dali še dva štrtinjaka vina in marsikaj drugega. L. 1638 imeli so že drugega advokata, dr. Nachtigala v Gradcu. Ta njim dne 14. marca 1638 piše, da ima upanje, da bode stvar dobro iztekla. Tudi nje prosi, naj mu obljubljeni štrtinjak dobrega vina v Gradcu pošljejo, ker v Radgoni, kamor so mu ga brezplačno postavili obljubili, zavolj strašnega požara, ne bi lahko voznika dobil. Konečno pa pristavi še sledečo zanimivo opombo: „Ker g. župnik od sv. Duha celo proti gospodom priča, kakor je iz glavnega zapisnika zaslišanih prič razvidno, naj mi gospodje vzrok tega naznanijo, da se bom v svoji „impugnaciji“ vedel ravnati.“ Kaj so mu na to odpisali, se žalibog ni dalo najti; sploh pa tudi ni znano, kako je ta pravda iztekla.

Vmez pa so prišli še tudi drugi prepiri, ki so zastarano mrzenje in sovraštvo le podpihovali in tako je razdraženost rastla od dneva do dneva. Ormožki grajščaki so nalagali Središčanom vse sorte nečestice, njih silili celo k tlaki in tako kratili njihove pravice. Tržani so se pa njegovim nezaslišanim tirjatom z vsemi močmi vpirali in tako je prišlo zopet do novih razprtij in novih tožeb.

V nekem pismu od l. 1606 toži 20 tržanov gospoda barona Ladislaja Pete, Ormožkega grajščaka, da je mesca aprila l. 1606 dal zavolj neke na novo vpeljane tlake več ko dvajset tržanov v nek nesnažen in nespodoben turen zapreti, v kterega so drugače le razbojnike in najzlobnejše ljudi (Ergisten Mallefiz Personen) zapirali. V njem so morali več dni brez jedi in pijače ostati in povrh še plačati 100 gld. kazni.

V drugem pismu od l. 1643 toži Niklavž Repeša in 60 tržanov barona Adama Štefana Pete, da sta njegov oficir grof Lovro Valpotič in oskrbnik Jernej Laub z drugimi služabniki na binkoštni torek, dne 26. maja l. 1643 ob eni uri popoldne na njihovem posestvu pri Dravi blizu Repeševga mlina, raznesla in podrla tri ulnjake. Svoje ukaze so grajščaki tržanom pošiljali sploh le v nemškem jeziku; kedar so pa bili v denarnih zadregah, znali so prositi — kdo bi verjel — celo po slovenski. Tako postavim je baron Štefan Adam Pete dne 11. septembra l. 1643 poslal Središkemu županu nemški ukaz, ki se v prevodu tako-le glasi:

„Ljubi moj župan! zares ne vem, kaj bi si od vas mislil, ker mojega pismenega in ustmenega naročila ne izpolnite in vam naložene trojne telesne dače ne odrajtate. Zategadelj vam s tem še enkrat oestro zapovem, da mi ovo dačo še dnes, ali k večjemu jutri do osmih odrajtate, drugače vas bom dal brez vsega usmiljenja rubiti.“